Posvet Digitalno okolje in pravice otrok; med novimi priložnostmi in tveganji

Pon, 22.06.2026 - 16:31
Natisni

Na posvetu Državnega sveta o digitalnem okolju in pravicah otrok so mladi, stroka in odlo?evalci opozorili na vse ve?je izzive digitalnega odraš?anja

V Državnem svetu Republike Slovenije je danes potekal posvet z naslovom **»Digitalno okolje in pravice otrok: med novimi priložnostmi in tveganji«,** ki so ga pripravili Varuh ?lovekovih pravic Republike Slovenije, Državni svet Republike Slovenije in Zveza prijateljev mladine Slovenije. Udeleženci so razpravljali o vplivu digitalnih tehnologij na življenje otrok in mladostnikov ter o izzivih, ki jih prinašajo spletno okolje, družbena omrežja in vse hitrejši tehnološki razvoj. Posebna pozornost je bila namenjena vprašanju, kako zagotoviti digitalni prostor, ki bo podpiral uresni?evanje otrokovih pravic, hkrati pa jih u?inkovito varoval pred spletnim nasiljem, sovražnim govorom, manipulativnimi algoritmi, neprimernimi vsebinami in drugimi tveganji sodobnega digitalnega sveta. Na posvetu so sodelovali predstavniki državnih institucij, strokovnjaki z razli?nih podro?ij, predstavniki šolstva, civilne družbe in mladi, ki so predstavili svoje poglede, izkušnje ter predloge za varnejšo in bolj vklju?ujo?o digitalno prihodnost otrok.

Prisotne na posvetu je nagovoril tudi predsednik Državnega sveta Republike Slovenije **Marko Lotri?,** ki je med drugimi poudaril: **«Naši otroci ne odraš?ajo ve? v dveh lo?enih svetovih. Fizi?ni in digitalni svet se prepletata, združila sta se v eno samo življenjsko okolje. Država mora zagotavljati ustrezne pravne in institucionalne okvire. Šole morajo mladim pomagati razvijati kriti?no mišljenje in digitalne kompetence. Starši morajo ostati pomembni spremljevalci otrokovega odraš?anja tudi v digitalnem svetu. Tehnološka podjetja pa morajo prevzeti svoj del odgovornosti za vpliv, ki ga imajo njihove platforme na življenje mladih. Internet je postal prostor odraš?anja, u?enja, druženja in oblikovanja identitete,«** je dejal Marko Lotri? in dodal: **«Pogosto pa odrasli razpravljamo o mladih, ne da bi jih zares poslušali. Eden izmed pomembnih poudarkov Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah pa je ravno pravica otrok, da izrazijo svoje mnenje o vprašanjih, ki jih zadevajo. Le skupaj z mladimi lahko oblikujemo rešitve, ki bodo ustrezale dejanskim potrebam prihodnjih generacij.«**

Otrokove pravice veljajo tudi na spletu

Varuhinja ?lovekovih pravic **dr. Simona Drenik Bavdek,** ki je bila pobudnica današnjega posveta, je v uvod svojega izvajanja poudarila, da digitalno okolje danes predstavlja enega klju?nih prostorov odraš?anja otrok in mladostnikov, zato ga ni mogo?e obravnavati zgolj kot tehnološko ali vzgojno vprašanje, temve? predvsem kot vprašanje uresni?evanja ?lovekovih in otrokovih pravic. Opozorila je, da digitalne tehnologije prinašajo številne priložnosti za u?enje, ustvarjalnost, dostop do informacij in sodelovanje v družbi, hkrati pa tudi tveganja, povezana s spletnim nasiljem, škodljivimi vsebinami, posegi v zasebnost in razli?nimi oblikami izkoriš?anja. Ni se izognila odgovornosti države, šol, staršev, regulatorjev in digitalnih podjetij pri zagotavljanju varnega digitalnega okolja za otroke. Kot je dejala: **»Digitalni svet ni ve? nekaj, kar obstaja lo?eno od našega vsakdanjega življenja. Postal je del prostora, v katerem živimo, odraš?amo, se u?imo, ustvarjamo, komuniciramo in tudi uresni?ujemo svoje pravice. Prav zato je digitalno okolje tudi prostor, v katerem se otrokove pravice uresni?ujejo ali pa so lahko ogrožene oziroma celo kršene.«**

Vzgoja digitalnih državljanov

V imenu Ministrstva za izobraževanje, znanost in mladino je spregovorila državna sekretarka **Mojca Škrinjar.** Poudarila je, da digitalne tehnologije otrokom prinašajo številne priložnosti za u?enje, ustvarjanje in sodelovanje, hkrati pa zahtevajo odgovorno uporabo ter ustrezno podporo odraslih. Predstavila je prizadevanja na podro?ju predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja in digitalnega opismenjevanja, pri ?emer je izpostavila pomen kriti?nega razmišljanja, varne rabe tehnologije ter sodelovanja šol, staršev in širše družbe. **»Naš cilj je torej vzgojiti mlade, ki niso le uporabniki tehnologije, temve? odgovorni in samostojni digitalni državljani. Naj poudarim: naš cilj ne sme biti omejevanje otrok v digitalnem svetu, temve? jim omogo?iti, da v njem rastejo varno, odgovorno in samozavestno. Edina prava pot, ki jo že ves ?as prepoznavamo, je, da otroke hkrati varujemo ter jih z ozaveš?anjem in izobraževanjem opolnomo?imo za zdrav, kriti?en in premišljen odnos do tehnologij.«**

Preventiva namesto prepovedi

Darja Groznik, Predsednica Zveza prijateljev mladine Slovenije, je opozorila, da digitalno okolje vse bolj zaznamuje otroštvo in odraš?anje ter odpira številna vprašanja glede varnosti, duševnega zdravja in uresni?evanja otrokovih pravic. Poudarila je, da je treba ob številnih priložnostih, ki jih prinašajo digitalne tehnologije, posebno pozornost nameniti preventivi, ozaveš?anju in podpori otrokom v stiski. Ob tem je izpostavila:

»Veliko govorimo tudi o tem, kako otroke zaš?ititi, informirati o spletnih nevarnostih, kdaj kupiti telefon, kdaj objaviti fotografijo na spletu in tako dalje. Pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije seveda spodbujamo uporabno vrednost digitalnih tehnologij. Zavedamo pa se, da je najve?ja zaš?ita v preventivnem ravnanju, v ozaveš?anju in hkrati tudi hitri odzivnosti, pomo?i in podpori, kadar škoda že nastane in je otrok že v stiski.«

Svoboda izražanja in pravice otrok

Preko video nagovora je udeležence pozdravil Komisar Sveta Evrope za ?lovekove pravice **dr. Michael O'Flaherty.** Njegov nastop ni bil zgolj vljudnosten, ampak tudi vsebinski.Med drugimi je povedal: » **Upoštevati bi morali dejstvo, da bi popolna prepoved dostopa do vseh internetnih vsebin za mlade pod dolo?eno starostjo posegla v vprašanje svobode izražanja, saj svoboda izražanja ne pomeni le pravice do prejemanja informacij, temve? tudi do njihovega posredovanja.«**

Pogled stroke: vpliv tehnologije na razvoj otrok

V nadaljevanju posveta so problematiko digitalnega okolja in otrokovih pravic z razli?nih strokovnih vidikov osvetlili številni ugledni strokovnjaki. Svoja razmišljanja in izkušnje so predstavili psihologinja in nekdanja vrhunska športnica **Sara Isakovi?**, vodja Oddelka za mladoletniško kriminaliteto na Generalna policijska uprava **Robert Tekavec**, predstavnica to?ke osveš?anja o varni rabi interneta Safe.si **Ajda Petek**, vodja Sektorja za digitalne storitve pri Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije **Martin Hari** ter ravnateljica Osnovna šola Lava Celje **Marijana Kolenko**. Govorci so se dotaknili vpliva digitalnih tehnologij na razvoj otrok, spletne varnosti, digitalne pismenosti, odgovornosti platform ter izzivov, s katerimi se sre?ujejo starši, šole in institucije. Njihova izvajanja so med udeleženci posveta vzbudila veliko zanimanja ter spodbudila vsebinsko razpravo.

Mladi udeleženci so z zanimanjem prisluhnili **Sari Isakovi?**, magistri psihologije in nekdanji vrhunska športnica, ki je v svojem nastopu opozorila na vpliv digitalnih tehnologij na razvoj otroških možganov. Poudarila je, da družbena omrežja in digitalne platforme namenoma izkoriš?ajo razvojno ranljivost otrok in mladostnikov ter z algoritmi spodbujajo zasvojljivost, kar vpliva na pozornost, samoregulacijo, motivacijo in duševno zdravje. Posebej je izpostavila škodljive posledice pretirane uporabe pametnih telefonov in tablic v zgodnjem otroštvu, saj lahko po njenem mnenju ovirajo razvoj jezika, govora, ustvarjalnosti, empatije in socialnih veš?in.

Mladi: ni? o mladih brez mladih

Posebno vrednost posvetu je dala tudi razprava mladih, saj so organizatorji izhajali iz na?ela, da o vprašanjih, ki zadevajo otroke in mladostnike, ni mogo?e razpravljati brez njihovega glasu. Svoje poglede, izkušnje in predloge so predstavili **Mark Dragaš** iz Dijaške organizacije Slovenije, **Tanita ?amdži?**, podpredsednica Mladinskega sveta Slovenije za mladinsko delo in neformalno izobraževanje, **Ana Prelec**, u?enka 9. razreda in predstavnica Otroških parlamentov, **Ivana Klemen?i?**, u?enka 8. razreda in predstavnica Otroških parlamentov, ter **Brina Namurš**, gimnazijka, sodelujo?a pri projektu Otroški svet pri ZPMS in UNICEF-ova ambasadorka. Razpravo je povezoval **Sergej Golubovi?** iz Dijaške organizacije Slovenije.

Mladi udeleženci posveta so nizali misli, da digitalni svet prinaša številne priložnosti, a tudi tveganja, ki jih mladi pogosto prepoznajo šele, ko se z njimi sre?ajo osebno. Opozorili so, da sicer poznajo pravila spletne varnosti, vendar se pogosto zdi, da se nevarnosti dogajajo drugim. Med drugimi smo slišali misel: **»Vsi se zavedamo, da ne smemo govoriti z neznanci in pošiljati svojih slik, ampak ko pride do konkretnega primera, se nikomur ne zdi, da bi se to lahko zgodilo ravno njemu.«**

Posebej so opozorili na spletno medvrstniško nasilje, ki zaradi anonimnosti pogosto presega meje nasilja v živo. Ena od udeleženk je bila kriti?na do sovrstnikov: **»?e ti nekaj ni vše? o neki osebi, povej v obraz in se probajta zmeniti glede tega, ne pa da se skrivaš za sporo?ili na socialnih omrežjih.«**

Mladi menijo, da za varno digitalno okolje niso odgovorni le starši, šole in država, temve? tudi oni sami. Ob tem so opozorili, da poznavanje tehnologije še ne pomeni tudi digitalne pismenosti. **»To, da smo rojeni s telefoni in tehnologijo, še ne pomeni, da znamo kriti?no presojati vsebine.«**

Ve?ina mladih ne podpira splošnih prepovedi družbenih omrežij, temve? se zavzema za preventivo, ozaveš?anje, razvoj digitalnih kompetenc in kakovostne alternative za preživljanje prostega ?asa. Hkrati so opozorili, da telefoni pogosto zmanjšujejo koncentracijo, otežujejo u?enje in jemljejo ?as, pri ?emer morajo biti zgled tudi odrasli.

Kot eno klju?nih sporo?il razprave so izpostavili potrebo po krepitvi kriti?nega mišljenja in presojanja informacij. **»Informacije so povsod dostopne. Izziv prihodnosti ni ve?, kako do njih priti, ampak kako jih kriti?no presojati in ugotoviti, katere so verodostojne,**« smo lahko slišali od mladih.

So korporacije postale mo?nejše od držav?

Predsednik Komisije Državnega sveta za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino **Branimir Štrukelj** je zaklju?il posvet z opozorilom, da digitalne revolucije in umetne inteligence ni ve? mogo?e ustaviti, zato se mora družba osredoto?iti na vprašanje, kako ohraniti nadzor nad njenim razvojem. Kot posebej zaskrbljujo? je izpostavil pojav šol, kar se danes že dogaja v ZDA, v katerih umetna inteligenca prevzema del nalog u?iteljev, ljudje pa ostajajo predvsem v vlogi skrbnikov za medosebne odnose in empatijo. Po njegovem mnenju mora tehnologija ostati pomo? u?iteljem, ne pa njihova zamenjava, saj šola ni zgolj prostor prenosa informacij, temve? tudi vzgoje, razvoja kriti?nega mišljenja, socialnih veš?in in med?loveških odnosov.

»Ne sprašujemo se ve?, ali bo digitalna revolucija prišla – ta je že tukaj. Klju?no vprašanje je, ali so države še dovolj mo?ne, da bodo lahko omejile vpliv mednarodnih korporacij, katerih mo? in interesi po dobi?ku pogosto presegajo mo? samih držav,« je ob koncu posveta strnil Branimir Štrukelj, zaklju?ke pa bo obravnavala tudi komisija, ki ji predseduje.

Sicer pa je Branimir Štrukelj razmišljal, da bo v prihodnje odlo?ilno, ali bodo družba, država, u?itelji, u?enci in dijaki sposobni ohraniti vpliv na razvoj tehnologije in njeno uporabo v izobraževanju. V nasprotnem primeru obstaja nevarnost, da bodo smer razvoja šolstva vse bolj dolo?ale tehnološke korporacije in njihovi poslovni interesi, zato je treba o teh vprašanjih razpravljati in ukrepati že danes.